

Ogólnoukraińskie Forum Polskiej Wspólnoty Narodowej Ukrainy: „POLACY UKRAINY: WSPÓLNY GŁOS, ŻYWE DZIEDZICTWO”

Współpraca

28 października w Kijowie odbyło się Ogólnoukraińskie Forum Polskiej Wspólnoty Narodowej Ukrainy pod hasłem „Polacy Ukrainy: wspólny głos, żywe dziedzictwo”. Wydarzenie, będące istotnym krokiem w umacnianiu tożsamości i dziedzictwa Polaków w Ukrainie, zorganizowała Państwowa Służba Ukrainy ds. Etnopolityki i Wolności Sumienia we współpracy ze Związkiem Polaków Ukrainy (ZPU) oraz Federacją Organizacji Polskich na Ukrainie (FOPnU).

Forum zainaugurowała uroczysta liturgia w katedrze św. Aleksandra w Kijowie. Biskup Diecezji Kijowsko-Żytomierskiej, Witalij Krywicki, podkreślił silną więź polskiej wspólnoty z Kościołem katolickim. Zaznaczył, że parafie

są nie tylko miejscem modlitwy, ale również przestrzenią, w której Polacy mogą rozwijać swój język i kulturę. Wyraził nadzieję, że forum przyczyni się do zjednoczenia i odrodzenia żywego dziedzictwa Polaków Ukrainy.

Właściwe obrady odbyły się w sali konferencyjnej Premier Hotelu „Rus”, gdzie miała miejsce seria paneli dyskusyjnych poświęconych kluczowym tematom związanym z życiem i działalnością Polaków w Ukrainie. Delegaci z różnych

regionów kraju dzielili się swoimi osiągnięciami oraz problemami, które wymagają pilnych rozwiązań.

Forum odbyło się w formie mieszanej, co pozwoliło na udział zarówno na miejscu, jak i zdalnie. Wydarzenie pokazało,

jak ważna jest ścisła współpraca między państwem ukraińskim a polską społecznością w celu zachowania dziedzictwa, rozwoju tożsamości narodowej i wzmacniania więzi międzynarodowych.

Ciąg dalszy na str. 2

Festiwal Polskiej Kultury

„IMPULS POLSKOŚCI” 2024

W dniu 19 października w Kijowie swoją twórczość, pasję, zamiłowanie do polskiej kultury szeroko zaprezentowali publiczności uczestnicy Festiwalu Polskiej Kultury „IMPULS POLSKOŚCI”.

Wykonawcy, reprezentanci polskich organizacji, które działają w ramach promocji kultury polskiej w Ukrainie z Browarów, Dnipra, Kropiwnickiego, Kociubińskiego, Irpienia, Olewska, Winnicy, Żytomierza, Kijowa zajmują się w swoich organizacjach promowaniem polskości, dotychczas do Festiwalu, aby swoim przykładem promować ochronę i podtrzymywanie tradycji polskich. Festiwal także służył swoistej integracji młodzieży polskiego pochodzenia, zapoznaniu się nawzajem, a także z dorobkiem polskich organizacji Ukrainy.

Ciąg dalszy na str. 4

Pamięć

Modlitwa i wdzięczność – polska tradycja Wszystkich Świętych

«Nasza pamięć o bliskich sięga również tych, którzy zasłużyli się w naszej historii. To jest też bardzo piękne, że my o nich pamiętamy» – powiedział Family News Service ks. prof. dr hab. Przemysław Kantyka, dziekan Wydziału Teologii KUL, wskazując na fenomen, jakim jest kultywowanie przez Polaków pamięci o zmarłych zarówno w kraju jak i zagranicą. Choć zwyczaj odwiedzania grobów zmarłych nie jest tradycją wyłącznie polską, to jednak w Polsce ma on szczególnie charakter. Ks. Kantyka wskazuje dwie tego przyczyny: „Po pierwsze to jest nasza miłość do naszych bliskich, którzy już przekroczyli bramę życia i śmierci. Chcemy zachować z nimi jakąś duchową łączność. Po drugie, dla ludzi wierzących, to jest też wyrażenie naszej wiary w życie wieczne”.

2 listopada na cmentarzu Bajkowa w Kijowie odbyła się uroczysta Msza Święta za zmarłych. Przewodniczył jej biskup ordynariusz Diecezji Kijowsko-Żytomierskiej Witalij Krywicki. „Dzisiaj wracając do domu, bądźmy światłem, niosąc wiadomość, że śmierć to nie koniec” – zwrócił się do wiernych biskup.

Ciąg dalszy na str. 3

Ogólnoukraińskie Forum Polskiej Wspólnoty Narodowej Ukrainy: „POLACY UKRAINY: WSPÓLNY GŁOS, ŻYWE DZIEDZICTWO”

Współpraca

Ciąg dalszy ze str. 1

Otwierając forum, Wiktor Jeleński, przewodniczący Państwowej Służby ds. Etnopolityki i Wolności Sumienia, przypomniał, że historia Polski i Ukrainy ma zarówno momenty heroiczne, jak i trudne. Podkreślił, że wydarzenie to jest nie tylko okazją do dyskusji, ale także szansą na pogłębienie współpracy i rozwiązanie bieżących wyzwań. Wiceambasador RP na Ukrainie, Agnieszka

dycji jest kluczowy dla zachowania naszej tożsamości. Język to fundament, który musimy rozwijać i chronić” – zaznaczyła Górska.

W forum uczestniczyli przedstawiciele instytucji międzynarodowych, takich jak Rada Europy i OBWE, duchowienstwo, reprezentanci Ambasady RP, w tym radca Jan Zdanowski, konsul Paweł Owad oraz wicekonsul Anna Babiak-Owad. Podkreślili oni, że wspieranie Polaków Ukrainy jest niezbędne dla rozwoju społeczeństwa demokratycznego

Wiktor Jeleński, przewodniczący Państwowej Służby ds. Etnopolityki i Wolności Sumienia zaznaczył, że wydarzenie to jest nie tylko okazją do dyskusji, ale także szansą na pogłębienie współpracy

Wypowiedzi prezes ZPU, Lesia Jermak, oraz prezes FOPnU, Elżbiety Korowieckiej, zawierały zarówno refleksje na temat osiągnięć, jak i wskazówki dotyczące obszarów wymagających dalszej pracy. Prelegenci z różnych dziedzin wnieśli cenne spostrzeżenia i praktyczne rekomendacje.

Ogólnoukraińskie Forum Polskiej Wspólnoty Narodowej Ukrainy było ważnym krokiem w umacnianiu jedności oraz dziedzictwa Polaków w Ukrainie. Wspólne działania na rzecz rozwoju języka, ochrony kultury i zrozumienia wzajemnych potrzeb przyczynią się do pogłębienia relacji polsko-ukraińskich i budowania silnych więzi w przyszłości.

Inf. DK

W forum uczestniczyli przedstawiciele instytucji międzynarodowych, takich jak Rada Europy i OBWE, reprezentanci Ambasady RP, duchowienstwo

Górska, zwróciła uwagę na znaczenie wsparcia państwa ukraińskiego dla rozwoju języka i kultury polskiej. „Rozwój tra-

ość i kulturalne Polaków w czasach niepodległej Ukrainy”, „Dziedzictwo narodowe i kulturowe Polaków Ukrainy: majątek i problemy ochrony”, „Polacy Ukrainy w ży-

ciu społecznym i politycznym w kontekście wojny rosyjsko-ukraińskiej”, „Rozwój i popularyzacja języka polskiego na Ukrainie”.

Prezes Związku Polaków Ukrainy Lesia Jermak przedstawiła dorobek organizacji, zrzeszonych w ZPU, jak i wskazówki dotyczące obszarów wymagających dalszej pracy

Udział Katedry Filologii Słowiańskiej Chmielnickiego Uniwersytetu Narodowego w Ogólnoukraińskim Forum Polskiej Mniejszości Narodowej

W dniu 28 października w Kijowie miało miejsce wyjątkowe wydarzenie – Ogólnoukraińskie Forum Polskiej Mniejszości Narodowej, zorganizowane pod hasłem «Polacy Ukrainy: wspólny głos, żywe dziedzictwo». Forum zgromadziło liderów społeczności polskiej, przedstawicieli władz Ukrainy i Polski, a także naukowców, edukatorów oraz działaczy polonijnych, których łączy wspólny cel – zachowanie polskiej tożsamości narodowej i kulturowej na Ukrainie.

Katedra Filologii Słowiańskiej Wydziału Humanistyczno-Pedagogicznego Chmielnickiego Uniwersytetu Narodowego, w szczególności wykładowczyni Tetiana Khrapak, Zoriana Shakhovał, Maria Mackowicz (prelegent panelu nr 4, przewodnicząca Związku Nauczycieli Polonistów na Ukrainie, dyrektor Ogólnoukraińskiego

Koordinacyjno-Metodycznego Centrum Nauczania Języka i Kultury Polskiej w Drohobyczu), a także magistrantki-polonistki Chmielnickiego Uniwersytetu Narodowego Switłana Bulanowa (grupa FPPmz-24), Maryna Horbacz (moderator panelu nr 4, grupa FPPmz-23), Kateryna Skoczelas, Natalia Tychonczuk, Olha Tkaczenko (grupa FPPmz-23) miały zaszczyt uczestniczyć w tym wydarzeniu.

Program Forum obejmował szerokie spektrum tematów, od narodowego odrodzenia

polskiej mniejszości w czasach niepodległej Ukrainy po rolę języka polskiego w kształtowaniu tożsamości.

Pierwszy panel dyskusyjny, zatytułowany «Narodowo-kulturowe odrodzenie Polaków w czasach niepodległej Ukrainy», skupił liderów polonijnych organizacji, którzy

podzielili się doświadczeniami i omówili współczesne wyzwania stojące przed Polakami na Ukrainie. Prelegenci podkreślili znaczenie wspólnych działań na rzecz ochrony dziedzictwa narodowego.

Druga część Forum «Dziedzictwo narodowo-kulturowe Polaków na Ukrainie: osiągnięcia

Prelegenci panelu nr 4 pt.: „Rozwój i popularyzacja języka polskiego na Ukrainie”

Zakończenie ze str. 4

i problemy zachowania» poświęcona dziedzictwu kulturowemu Polaków na Ukrainie, stała się platformą do wymiany myśli w zakresie zachowania i promocji polskich miejsc pamięci. Panel zgromadził historyków i badaczy, którzy przedstawili swoje obserwacje dotyczące wpływu polskiej kultury na krajobraz historyczny Ukrainy.

Kolejny panel «Polacy Ukrainy w życiu społeczno-politycznym Ukrainy w kontekście rosyjsko-ukraińskiej wojny, ich wkład w przeciwdziałanie agresji rosyjskiej» poruszył temat wkładu Polaków w działania wspierające Ukrainę w obliczu rosyjskiej agresji. Omawiano nie tylko pomoc humanitarną, ale także aktywność na rzecz solidarności i wsparcia uchodźców. Uczestnicy mieli okazję dowiedzieć się, jaką rolę odgrywa polska społeczność w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego.

Jednak szczególnie inspirująca dla kadry Katedry Filologii Słowiańskiej była ostatnia sesja, poświęcona rozwojowi i popularyzacji języka polskiego na Ukrainie. Panel przyciągnął nauczycieli i edukatorów zainteresowanych nowoczesnymi metodami nauczania i integracją języka polskiego w programach edukacyjnych na Ukrainie. Wystąpienia uwypukliły rosnącą potrzebę edukacji polonijnej, szczególnie w kontekście współczesnych wyzwań geopolitycznych.

Warto zauważyć, że Katedra Filologii Słowiańskiej Chmielnickiego Uniwersytetu Narodowego już od wielu lat dąży do kształcenia wykwalifikowanych specjalistów z zakresu języka polskiego, filologii słowiańskiej i edukacji polonijnej. W ramach studiów licencjackich przyszli specjaliści mogą wybrać kierunki takie jak «Język i literatura polska, drugi język – angielski» oraz «Wykształcenie średnie (Języki i literatury: polski, ukraiński)».

Na poziomie magisterskim katedra prowadzi program «Filologia. Języki i literatury słowiańskie (w tym tłumaczenie), pierwszy język – polski». Programy te łączą naukę języka, literatury i kultury polskiej z nowoczesnymi metodami nauczania oraz umiejętnościami translatorycznymi.

Katedra Filologii Słowiańskiej na Chmielnickim Uniwersytecie Narodowym kontynuuje swoje zaangażowanie w rozwój naukowy i kulturalny, kształcąc specjalistów w dziedzinie filologii oraz edukacji, co sprzyja dalszemu wzmocnieniu relacji polsko-ukraińskich.

Tetiana KHRAPAK

Pamięć

2 listopada w Kościele rzymskokatolickim obchodzimy wspomnienie wszystkich wiernych zmarłych. Pamiętajmy o nich w modlitwie. Po Mszy Świętej na cmentarzu Bajkowa w Kijowie miała miejsce procesja, którą zakończono przy odnowionym pomniku ojca proboszcza parafii św. Aleksandra oraz przewodniczącego komitetu budowy kościoła św. Mikołaja. Piotra Żmigrodzkiego.

Modlitwa i wdzięczność – polska tradycja Wszystkich Świętych

Pamięć o przodkach – integralna część polskości

Polacy zarówno dawniej jak i współcześnie, wyjeżdżając za granicę zabierają z sobą polskość. Rozmówca podkreślił, że „osoby, które się rodzą w rodzinach o polskich korzeniach, tę polskość przejmują, więc przejmują też nasze zwyczaje narodowe i nasze zwyczaje religijne”. Żywa pamięć o zmarłych w niektórych krajach jest utrudniona, choćby ze względu na fakt, że w krajach protestanckich nie występuje kult świętych albo jak w przypadku krajów o tradycji prawosławnej, modlitwa za zmarłych odbywa się w innym niż w Polsce czasie. Niezależnie od tego, jak podkreślił dziekan Wydziału Teologii KUL, „tam, gdzie są polskie groby, tam Polonia bardzo chętnie i bardzo często na cmentarze przybywa”. Nawet jeśli nie został tam pochowany jeszcze nikt z rodziny, Polacy i tak odwiedzają cmentarze na obczyźnie, pamiętając o bliskich.

Odwiedzanie grobów, nie zmarłych

Odwiedzając groby chrześcijanie mają świadomość tego, że leżą tam jedynie doczesne szczątki, a zmarli wraz ze Wszystkimi Świętymi już przebywają w niebie albo przechodzą czas oczyszczenia w czyśćcu. Przebywając w innym wymiarze, wspierają żyjących jeszcze na ziemi. „Tę komunikację nazywamy *communio sanctorum* - wyjaśnił ks. prof. Kantyka. - To jest świętych obcowanie. To właśnie na tym polega wymiana duchowych darów: oni modlą się za nas, a my modlimy się za nich”.

Wdzięczność dla przodków

Nawiedzanie cmentarzy jest wyrazem wdzięczności. „Bardzo cenna i bardzo ważna jest pamięć również o naszych przodkach, którzy nam przekazali we władanie tę ziemię ojczystą, o którą my teraz musimy z całą odpowiedzialnością i całą miłością zadbać” - zaznaczył dziekan Wydziału Teologii KUL.

Pamięć o tym, co najważniejsze

„Nie wielkość postawionych zniczy, ich liczba ani usłanie grobów kwiatami przyniesie naszym bliskim zmarłym rzeczywistą pomoc, tylko rzeczywistą pomoc przyniesie nasza modlitwa, szczerą modlitwą, to obcowanie świętych, które będziemy praktykowali” - wskazał ks. prof. Przemysław Kantyka. „Oni na to czekają, bo jeżeli nawet postawimy bardzo dużo zniczy i różnych ozdób na grobie, a nie będzie tam modlitwy, to zaspokajamy tylko nasze poczucie estetyki czy jakąś pustkę wewnętrzną, ale w ten sposób nie przyjdziemy nikomu z pomocą. To modlitwa, zanoszona z wiarą, ona jest najistotniejsza w przeżywaniu tych uroczystości” - podsumował.

Family News Service

NOTA BENE

POLSKA

■ 1 listopada, w dniu Wszystkich Świętych, na polskich grobach zapłonęły miliony zniczy.

■ Szef MSZ Radosław Sikorski poinformował w Senacie, że do końca roku resort zaprezentuje rządowy program współpracy z Polakami za granicą. Zapowiedział zmiany dot. organizacji i finansowania wsparcia dla Polonii oraz zachęty do powrotu rodaków do kraju, studiów w Polsce i podejmowania tu pracy.

■ W czwartek, 31.10, prezydent Ukrainy skrytykował Polskę, mówiąc m.in., że Kijów bezskutecznie prosił Warszawę o ochronę magazynów gazu w Stryju. Polska przekazała Ukrainie tyle sprzętu wojskowego, ile było możliwe - podkreślił wicepremier, szef MON Władysław Kosiniak-Kamysz. Zaznaczył jednocześnie, że «granica są jednak zdolności obronne i bezpieczeństwo Polski».

■ Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski: «Jako Zachód wysłaliśmy Ukrainie pomoc wartości z górą 200 mld euro». Szef polskiej dyplomacji wskazywał, że wśród krajów pomagających Ukrainie w różnych wymiarach, to w proporcji do PKB Polska zrobiła więcej niż jakiegokolwiek inne państwo.

■ Prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski nominował Wasyla Bodnara na stanowisko ambasadora w Polsce.

UKRAINA

■ W Ukrainie jest bezmiar kłamstw, a najgorzej jest w armii; w cenie jest przekazywanie zwierzchnikom jedynie dobrych informacji; wciąż jesteśmy małą sowiecką armią, która walczy z wielką sowiecką armią - ocenia w opublikowanym 01.11 wywiadzie Ołeh Sencow, pisarz, reżyser i żołnierz.

■ Jak poinformował sekretarz generalny NATO Mark Rutte, z danych Sojuszu wynika, że wojska z Korei Północnej zostały wysłane do Rosji i rozmieszczone w obwodzie kurskim.

■ Szef ukraińskiego IPN Anton Drobowycz powiedział PAP, że wystosował do strony polskiej prośbę o wskazanie, gdzie Polska chciałaby prowadzić prace poszukiwawcze i ekshumacje.

■ Rosyjskie wojska zajęły miejscowości Selydowe, Wysznewe i Zoriane w obwodzie donieckim na wschodzie Ukrainy, a także przesunęły się w kierunku Nowoukrainki, Nowodmytriwki i Kurachiwki - poinformował 30.10 ukraiński projekt DeepState, który prowadzi mapę działań wojennych.

ŚWIAT

■ Przewodniczący działającej przy Kongresie USA Komisji Helsińskiej wezwali w środę prezydenta Joego Bidena, by pozwolił Polsce na strącanie rosyjskich rakiet lecących w stronę Polski nad Ukrainą.

■ Na 16 lat kolonii karnej został skazany student z Moskwy za zdjęcie ukazujące komisję wojskową i przepis na przygotowanie koktajlu Mołotowa. Uznano go za winnego przygotowywania zamachu terrorystycznego.

■ Włoski politolog prof. Vittorio Emanuele Parsi ocenił dla PAP, że świat, a zwłaszcza Europa musi przygotować się na ewentualne zwycięstwo Donalda Trumpa w wyborach prezydenckich w USA. Podkreślił, że trudno przewidzieć skutki takiego rozstrzygnięcia w tym, czy Ukraina zostanie „porzucona” przez Waszyngton.

■ Przedstawiciele ok. 70 krajów uczestniczą w rozpoczętej w Montrealu, zorganizowanej przez Kanadę, Norwegię i Ukrainę, konferencji w sprawie powrotu ukraińskich dzieci, cywilów i więźniów z Rosji do Ukrainy.

■ Premier Słowacji Robert Fico udzielił wywiadu rosyjskiej państwowej telewizji Rossija-1, w którym zadeklarował m.in. że jest gotowy do rozmów z Putinem.

■ Komisja Europejska poinformowała, że jest zadowolona z przebiegu negocjacji członkowskich z Ukrainą i że czeka z niecierpliwością na rozpoczęcie z tym krajem oficjalnych kłastrów negocjacyjnych, co powinno nastąpić już w 2025 r.

■ Będę stała po stronie naszych sojuszników, w tym Polski, by przeciwstawiać się agresorom i będę pracować nad tym, by Ukraina zwyciężyła - napisała wiceprezydent USA Kamala Harris w liście do przedstawicieli Polonii z okazji miesiąca polskiego dziedzictwa.

Rubryka przygotowana z wykorzystaniem materiałów
POLSKIEJ AGENCJI PRASOWEJ

„IMPULS POLSKOŚCI” 2024

Festiwal Polskiej Kultury

Ciąg dalszy ze str. 1

Idea festiwalu powstała w 2019, kiedy to grupa aktywistów kijowskich polskich organizacji ZPU zaproponowała nowy format połączenia występów z warsztatami. Niestety, obecna sytuacja i pogoda nieco zmieniła format wydarzenia, ale niezmiernie się cieszymy, iż projekt „Impuls polskości” nie zważając na wojnę w Ukrainie tradycyjnie się odbył w Kijowie i dzięki Festiwalowi mogliśmy przeżyć niezapomniane chwile, podziwiając polskość wykonawców, doznając tego, co się zowie Impulsem polskości.

W tegorocznej edycji plastikom, wokalistom, tancerzom, instrumentalistom, recytatorom, aktorom teatralnym umożliwiono promocję i prezentację swych umiejętności na Festiwalu. Impreza została otwarta przez prezesa ZPU, pomysłodawczynię idei Festiwalu Lesię Jermak, po czym rozpoczęto barwny koncert.

Nie zabrakło w III edycji Festiwalu debiutantów i stałych uczestników. Festiwal zaszczylił swoim udziałem dwa wokalne zespoły z Winnicy, Browarów. Soliści z Oliewska, Dniepra, Irpienia, Żytomierza, teatralne inscenizacje z Kociubińskiego, Browarów.

Recytacje po mistrzowsku zaprezentowali uczniowie Polskiej Sobotniej Szkoły w Kijowie, Sobotnio-Niedzielnej Szkoły im. I. Paderewskiego działającej przy Żytomierskim Obwodowym Związku Polaków oraz uczniowie Ośrodka Kultury Polskiej i Tradycji w Żytomierzu. W kategorii dorosłych podziwialiśmy przedstawicieli Stowarzyszenia

Impreza została otwarta przez prezesa ZPU, pomysłodawczynię idei Festiwalu Lesię Jermak, po czym rozpoczęto barwny koncert

Nie zabrakło w III edycji Festiwalu debiutantów i stałych uczestników, jak Zespół Pieśni i Tańca „Polanie znad Dniepru”

Zgoda, Wspólna przestrzeń polskości, zachwycili publiczność mistrzowskim wykonaniem instrumentalistów z Kropiwnickiego i studium muzyki estradowej z Kijowa. Żywiotowo porwał wszystkich do tańca Zespół Pieśni i Tańca „Polanie znad Dniepru”, tym razem w polonezie z zespołem zatańczyli przedstawiciele polskich organizacji Kijowa dając przykład, iż razem jest nas więcej no i możemy więcej!

Jak każda tradycja w finale koncertu wiążącego Festiwal zabrzmiały podzię-

kowania dla jego organizatorów, każda organizacja dostała statuetkę festiwalową, zaś uczestnicy upominki, medale i dyplomy pamiątkowe.

Doświadczając tego, co polskie, rozsmakujmy się w bogactwie polskiej tradycji, kultury z dumą przedstawiając unikalne piękno i bogactwo polskiej kultury, która wzbogaca wielokulturową mozaikę Ukrainy.

Pamiętajmy, że nigdy nie jesteśmy za młodzi ani za starzy, by cieszyć się polskością.

Właśnie tak patrzymy na świat i takie wartości liczą się dla nas. Żyć najpiękniej, jak to jest możliwe, żyjąc nie tylko dla siebie, ale i dla innych. Żyć dla innych to żyć dla kraju, dla ojczyzny.

Dziękujemy wszystkim uczestnikom trzeciej edycji Festiwalu, do zobaczenia za rok.

Festiwal Polskiej Kultury „Impuls polskości” realizowany w ramach zadania publicznego Fundacji „Wolność i Demokracja” „Strefa Kultury PL. Wsparcie wydarzeń kulturalnych na Ukrainie”.

Inf. ZPU

(Zdjęcia M. Buhera)

PROJEKT JEST FINANSOWANY PRZEZ MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ W KONKURSIE „POLONIA I POLACY ZA GRANICĄ 2024 – WYDARZENIA I INICJATYWY POLONIJNE”

Klub Książki Historycznej

POLSKIE DZIEDZICTWO KULTUROWE

18 października w Narodowej Bibliotece Historycznej Ukrainy w Kijowie, na kolejnym spotkaniu Klubu Książki Historycznej, odbyła się prezentacja książki polskiego architekta Karola Iwanickiego „Kościoły i kaplice w Kijowie”. Publikacja zawiera również historyczny esej znanego badacza Kijowa, Mychajła Kalnyckiego, „Wspomnienia i rzeczywistość katolickiej wspólnoty kijowskiej”.

Karol Iwanicki urodził się we wsi Tahancha w obwodzie czerkaskim. W 1894 roku ukończył Politechnikę Lwowską. Pod koniec XIX i na początku XX wieku pracował w Kijowie, wykorzystując formy neobarokowe oraz zmodernizowane style historyczne. Na przykład, według projektów Iwanickiego budowano kościoły i kaplice. Jednak większość budowli K. Iwanickiego w Kijowie nie przetrwała. Pozostał jedynie

budynek przy ulicy Funduklejewskiej (obecnie Bohdana Chmielnickiego 32), gdzie znajdowało się biuro projektowe Iwanickiego oraz szpital rzymskokatolicki (obecnie budynek Instytutu Neurochirurgii przy ul. P. Majborody 32).

W 1919 roku Karol Iwanicki wyjechał do Polski. Zginął jednak pod koniec 1941 roku w stalinowskim obozie koncentracyjnym w Uzbekistanie. Istnieje podejrzenie, że niemieccy okupanci wydali polskiego architekta sowieckim służbom specjalnym.

Znany badacz Kijowa, Mychajło Kalnycki, opowiedział o polskich budowlach i Polakach w Kijowie. Ciekawostką jest, że stary budynek kijowskiego dworca kolejowego został wybudowany przez Polaka, Iwana (Jana Fryderyka) Wiszniewskiego.

Bibliotekarka Switlana Iszczenko zapoznała uczestników z dawnymi wydaniem polskich autorów ze zbiorów biblioteki, a także z wystawą książkową „Wybitni Polacy Ukrainy”.

Uczestników spotkania powitali: biskup Diecezji Kijowsko-Żytomierskiej Kościoła rzymskokatolickiego, Witalij Krywicki, dyrektor Instytutu Polskiego Jarosław Godun, szef Fundacji Kultury Kijowa Serhij Kostanczuk oraz tłumacz Dmytro Antoniuk.

Anatolij ZBOROWSKI

„Ocalmy mogiły przodków od zapomnienia”

Tradycja porządkowania grobów przed Dniem Wszystkich Świętych jest głęboko zakorzeniona w wielu krajach i kulturach na całym świecie. Jest to czas, kiedy ludzie udają się na cmentarze, aby uporządkować groby swoich bliskich, zapalić znicze, złożyć kwiaty i modlić się za dusze zmarłych. To czas refleksji nad przemijalnością życia i kontemplacji nad znaczeniem śmierci w ludzkim doświadczeniu jest także wyrazem szacunku, miłości i pamięci.

W dniu 26 października 2024 roku przedstawiciele kijowskich polskich organizacji już tradycyjnie zebraли się na akcji ZPU „Ocalmy mogiły przodków od zapomnienia” łączącej w tych przedświątecznych dniach Polaków Ukrainy. Do akcji dołączyli się także przedstawiciele placówek dyplomatycznych przybywających w Ukrainie. Początki akcji sięgają lat 90 tych, zapoczątkowana była przez śp. Wiktorię Radik i członków Kijowskiego Narodowościowo-Kulturalnego Stowarzyszenia Polaków Kijowa „Zgoda”. W latach 2017 inicjatywę akcji przyjął Związek Polaków Ukrainy zachęcając do uczestnictwa kijowskie polskie organizacje.

Sprzątanie polskich grobów na cmentarzu Bajkowa w Kijowie przez kijowskie polskie organizacje jest nie tylko aktem pielęgnowania pamięci o zmarłych, ale także symbolem kultywowania tradycji polskich i chęci przekazania ich kolejnym pokoleniom. Ta inicjatywa pokazuje, jak ważne jest zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, nawet poza granicami kraju.

Poprzez sprzątanie grobów i dbanie o miejsca spoczynku swoich rodaków kijowskie polskie organizacje nie tylko oddają hołd zmarłym, ale również przypominają o bogatej historii i tradycjach polskiej społeczności. To także sposób na przekazanie młodszemu pokoleniu war-

tości takich jak: szacunek, pamięć i solidarność. Działania naszych organizacji nie tylko odzwier-

cielają troskę o zachowanie dziedzictwa kulturowego, ale także budują więzi społeczne

i wzmacniają tożsamość polskiej społeczności w Kijowie.

Poprzez kontynuowanie tradycji sprzątania grobów i pielęgnowania pamięci o zmarłych, polskie organizacje w Kijowie przekazują ważne wartości i uczą o szacunku do przeszłości, które są istotne dla przyszłych pokoleń. Sprzątanie polskich grobów na cmentarzu Bajkowa w Kijowie było pięknym gestem pamięci i szacunku, który pozostanie na długo w sercach wszystkich uczestników.

W dniu Wszystkich Świętych,

kiedy wspominamy tych, którzy odeszli przed nami, niech nasze serca wypełni spokój i refleksja. Niech świece, które zapalamy na ich grobach, będą symbolem naszej miłości i pamięci, która trwa wiecznie.

Niech nasze modlitwy dotrą do nich, aby poczuli naszą bliskość i wsparcie. W tym dniu, niech światło ich dusz jasno świeci, a nasze wspomnienia niech będą pełne ciepła i wdzięczności.

Lesia JERMAK,
prezes ZPU

Organizacja OS Polonia upamiętnia te dni jednocześnie w Polsce i na Ukrainie, tworząc symboliczne mosty między dwoma krajami. Część członków OS Polonia oddaje hołd na Starych Powązkach w Warszawie, natomiast druga część zapala znicze na cmentarzu Bajkowa w Kijowie. W ten sposób nasze działania łączą tradycje obu narodów, wzmacniając więź pomiędzy Polakami i Ukraincami oraz wyrażając wspólny szacunek dla przodków i bohaterów.

1 listopada, w Dzień Wszystkich Świętych, członkowie OS Polonia odwiedzili najstarszy warszawski cmentarz – Stare Powązki. To wyjątkowe miejsce, w którym historia Polski przeplata się z losami wielu wybitnych postaci. Oddaliśmy hołd bohaterom, takim jak Stefan Starzyński, przedwojenny prezydent Warszawy, którego niezłomna postawa w obliczu wojny wciąż budzi podziw. Zatrzymaliśmy się również przy grobach Krzysztofa Kieślowskiego, wybitnego reżysera, oraz Agnieszki Osieckiej, słynnej poetki, którzy wnieśli ogromny wkład w polską kulturę. Wzięliśmy też udział w corocznej kwesie na Powązkach, która od pięćdziesięciu lat jest dla Warszawiaków ważnym wydarzeniem. Wolontariusze, w tym znane postacie ze świata aktorstwa, zbierają fundusze na ratowanie zabytkowych nagrobków wymagających konserwacji.

2 listopada, w Dzień Zaduszny, OS Polonia po raz trzeci wzięła udział w zapaleniu zniczy na cmentarzu Bajkowa w Kijowie. Wraz z przedstawicielami Ambasady RP w Kijowie upamiętniliśmy tam

Członkowie OS Polonia oddają hołd na Starych Powązkach w Warszawie

pochowanych Polaków – Kijowian, ofiary Holodomoru, dysydentów oraz obrońców Ukrainy walczących z rosyjską agresją. Ta tradycja, sięgająca początków XX wieku, polegała pierwotnie na rozpalaniu ognisk, które miały wskazywać duszom drogę do wiecznego spoczynku. Dziś znicze symbolizują naszą pamięć i szacunek dla zmarłych, a Zaduszki są dniem modlitwy, wyrażającym naszą troskę o spójność dusz i więź z przodkami.

2 listopada, w Dzień Zaduszny, OS Polonia po raz trzeci wzięła udział w zapaleniu zniczy na cmentarzu Bajkowa w Kijowie

Związek
Polaków Ukrainy

Rok założenia organizacji:
28.09.2000

Obecne władze organizacji
Prezes, wiceprezes itd.:

Eugenia Brylant - Prezes;
Irena Bartaszczyk - wiceprezes;

Główne kierunki działalności
organizacji:

1. Zaspokojenie i ochrona praw, społecznych, ekonomicznych oraz innych wspólnych interesów członków związku.

2. Odrodzenie języka polskiego, kultury, tradycji oraz narodowej samoświadomości.

3. Działalność kulturalna i edukacyjna wśród różnych warstw społeczeństwa.

4. Studiowanie dziejów narodu polskiego i ukraińskiego.

5. Nawijazywanie kontaktów i współpracy z ośrodkami narodowymi, kulturalnymi oraz organizacjami charytatywnymi, zarówno krajowymi, jak i zagranicznymi.

6. Promowanie rozwoju relacji z innymi organizacjami oraz stowarzyszeniami międzynarodowymi.

7. Udzielanie pomocy członkom związku w uczestnictwie w działaniach zgodnych z jego specyfiką, zarówno na Ukrainie, jak i za granicą.

8. Działalność pożytku publicznego.

Charakterystyka organizacji (osiągnięcia):

Nasza organizacja od lat promuje język polski, kulturę i tradycje poprzez programy edukacyjne, wydarzenia kulturalne i warsztaty.

Dzięki skutecznej współpracy z partnerami krajowymi i zagranicznymi zrealizowaliśmy liczne projekty społeczne oraz nawiązaliśmy międzynarodowe kontakty. Nasze działania wspierają integrację społeczną, ochronę dziedzictwa narodowego oraz budowanie mostów międzykulturowych.

Ważnym elementem naszej działalności jest działalność charytatywna, dzięki której pomagamy osobom potrzebującym i wspieramy inicjatywy na rzecz lokalnych społeczności.

Chmielnicki Miejski Związek Polaków im. W. Reymonta

„Poznajmy się! Promujmy się!”

Kontynuujemy cykl prezentacji polskich organizacji ZPU. Jednym z priorytetowych zadań ZPU kadencji 2024- 2028 jest stworzenie łatwo dostępnej, czytelnej bazy organizacji ZPU o charakterze informacyjno-porządkującym, która przybliży Państwu naszą działalność i umożliwi kontakt ze sobą. Informacja którą zaprezentujemy opowiada o tym co robimy, dla kogo, jak i dlaczego. Poznać bliżej organizację, jej działalność można także przez stronę każdej organizacji, do zapoznania się i polubienia których też serdecznie zapraszamy!

Formy działalności organizacji: ✓ szkoła sobotnia,
✓ kursy językowe,
✓ ochrona miejsc pamięci narodowej.

Główne cele organizacji:

1. Promowanie języka polskiego, kultury i tradycji.

2. Integracja społeczna poprzez wydarzenia kulturalne i edukacyjne.

3. Rozwijanie międzynarodowej współpracy z organizacjami polonijnymi.

4. Działalność charytatywna na rzecz osób potrzebujących.

5. Ochrona dziedzictwa narodowego i wzmacnianie świadomości historycznej.

Współpraca z pozarządowymi organizacjami w Polsce i za granicą: Fundacja Wolność i Demokracja

Kontakt z organizacją: +380679613567 (Viber, WhatsApp, Telegram), email: zp_chmielnik@ukr.net

Ciekawostki z życia organizacji:

1. Spotkania międzypokoleniowe:

Organizujemy specjalne wydarzenia, na których seniorzy dzielą się z młodszym pokoleniem swoimi wspomnieniami o dawnych tradycjach i zwyczajach.

2. Biblioteka językowa: Stworzyliśmy w Chmielniku pierwszą bibliotekę z literaturą polską, która jest dostępna dla wszystkich w miejskiej szkole.

3. Pomoc dla potrzebujących:

W ramach działalności charytatywnej organizujemy zbiórkę środków na pomoc rodzinom w trudnej sytuacji, dostarczając paczki z żywnością i artykułami pierwszej potrzeby. Międzynarodowe konferencje: Uczestniczyliśmy w kilku międzynarodowych konferencjach dotyczących współpracy międzykulturowej, gdzie nasze działania były prezentowane jako przykład dobrej praktyki.

Inf. ZPU

Wyjątkowe odkrycie

Nieznany dotąd rękopis walca Fryderyka Chopina odkryty w muzeum w Nowym Jorku

Sensacyjne odkrycie w nowojorskim Morgan Library & Museum. Kurator tej instytucji przypadkiem natrafił w zbiorach na nieznany wcześniej rękopis walca Fryderyka Chopina. To pierwsze od 1930 roku odkrycie nieznanego rękopisu utworu polskiego kompozytora.

Odkryty utwór jest bardzo krótki, ale to kompletne dzieło, jak poinformowało Museum. Cały zapis walca mieści się na niewielkiej karteczce o wymiarach 102 na 130 mm, czyli niewiele większych od bibliotecznej kartki katalogowej. Utwór trwa niecałą minutę.

Jak informuje w oświadczeniu Muzeum, na nieznany dotąd utwór Chopina natknął się kurator manuskryptów muzycznych Robinson McClellan już w 2019 roku. Zaczynał wtedy katalogować kolekcje Arthura Satza, kiedy zauważył mały rękopis, który wydał mu się raczej dziełem Chopina.

Kurator doskonale wiedział, że polski kompozytor pisał często krótkie formy, jednak ten utwór jest jeszcze krótszy niż zazwyczaj. Aby zweryfikować swoje przypuszczenia, McClellan skontaktował się z czołowym chopinologiem profesorem Jeffreyem Kallbergiem z Uniwersytetu w Pensylwanii. Obaj zasięgnęli jeszcze opinii zagranicznych ekspertów od muzyki Chopina i po długich, obszernych badaniach ustalono, iż jest to nieznany wcześniej walc polskiego kompozytora.

Wskazuje na to wiele dowodów. Jak informuje muzeum w oświadczeniu, w oparciu o inne o podobnej wielkości rękopisy Chopina przyjmuje się, że miał on stanowić podarunek do włączenia do czyjegós albumu z autografami. Chopin zazwyczaj podpisywał rękopisy będące darami, ale ten jest niepodpisany, co sugeruje, że zmienił zdanie i wstrzymał podarunek.

Jak informuje BBC, w charakterze pisma odkrytego rękopisu widnieje charakterystyczny dla Chopina klucz basowy.

Kurator McClellan powiedział BBC, że walc ma drobne błędy w rytmie i zapisie, ale McClellan stwierdził, że jest pewien, że stoi za nim Chopin. „Jesteśmy najbardziej pewni, że jest napisany ręką Chopina, na papierze, którego używał” – powiedział BBC Newshour.

Powiedział też, że burzliwe otwarcie walca jest nieco zaskakujące, jednak nie odbiega od charakteru muzyki Chopina. A melodia utworu potwierdza rękę polskiego kompozytora.

Usłyszenie tego utworu po raz pierwszy będzie ekscytującą chwilą dla wszystkich w świecie klasycznego fortepianu – dodał kurator.

FAMILY NEWS SERVICE

RUBRYKA „POETA I JEGO WIERSZ” –
PROWADZI STANISŁAW SZEWCZENKO

Wiesław Kazanecki (1939 – 1989)

Wiesław Kazanecki to jeden z polskich poetów drugiej połowy XX wieku, urodzony w Białymstoku, jeszcze w wolnej ojczyźnie, przeżył jako małe dziecko straszliwą wojnę, a jej zakończenie, nazywane w latach PRL-u „wyzwoleniem” – w istocie oznaczało nowe zniewolenie. Rewolucyjna władza, zainstalowana przez reżim sowiecki, wprowadzała nowe porządki poprzez terror, zupełnie nie licząc się ze społecznym oporem.

Nieco się to zmieniło po śmierci Stalina i przesileniu politycznym w roku 1956... Cała szkolna edukacja przyszłego poety przypadła więc na niełatwe lata w polskiej powojennej historii.

Młody poeta pochodził jednak z inteligencji i to, co było przemilczane w ówczesnej szkole, uzupełniał własnymi lekturami, o czym świadczy jego praca magisterska przygotowana na opolskiej polonistyce,

poświęcona Władysławowi Sobolowi, poecie zamordowanemu w Katyniu. Samo podjęcie takiego tematu wymagało niemałej odwagi.

Wiesław Kazanecki od początku twórczości kroczył własną drogą. Nurty awangardowe, jakie zdominowały poezję polską po roku 1956 potrafił łączyć z polską tradycją, by w końcu napisać osobny cykl poezji poświęconej narodowym dziejom, od Mieszka I, pierwszego historycznego władcy, po przywołanie najbardziej heroicznego zwycięstwa w bitwie o Monte Cassino. Debiutował w 1964 roku zbiorem wierszy „Kamień na kamieniu”. Pracował jako nauczyciel, redaktor w prasie i wydawnictwie. Zmarł 1989 roku. Jego wiersze tłumaczone na wiele języków. W Białymstoku przyznawana jest Nagroda Prezydenta Miasta im. Wiesława Kazaneckiego.

Ostatni zbiór, jaki poeta napisał przed swoją nieoczekiwaną i przedwczesną śmiercią, to „List na srebrne wesele”, cykl najpiękniejszych liryków miłosnych, skierowanych do żony Haliny w dwudziestopięcioletnie małżeństwa.

Kwiaty wyrastają z ziemi

Kwiaty wyrastają z ziemi
jak aniołowie z oddechu Boga.
I człowiek mówi
„Kocham cię” do zjawy.

We mgle błąka się moja miłość.
Raz po raz upada,
śmieje się,
igra z upadkami.

Ma ciemne włosy mojej żony
i jej oczy,
jak pąki róży
zastygłe w kryształach.

Już od dwudziestu pięciu lat
jesteśmy w podróży
poślubnej,
lecz w moim śnie znamy
się dopiero od wczoraj.

Nie daję poznać po sobie,
że moje skronie dawno
już posiwiały.
Ukrywam je w śniegach jawy.

Квіти ростуть із землі

Квіти ростуть із землі
наче ангели з подиху Бога.
І людина мовить:
«Кохано тебе» до видива.

В імлі блукає моя любов.
Раз по раз падає,
та весело
грається з падіннями.

Має темне волосся
моєї дружини,
очі її, мов пуп'янки троянд
у кристалі.

Вже двадцять п'ять літ
ми в мандрівці
пошлюбній,
та сниться мені –
вчора стрілися вперше.

Не даю придивитись до себе,
що скроні
давно посивіли.
Ховаю в снігах яви.

(переклад українською Станіслав Шевченко)

Polsko-ukraiński młodzieżowy międzynarodowy projekt edukacyjny

Uczniowie Zespołu Szkół im. Integracji Europejskiej w Nowym Mieście i 144 Liceum im. G. Wasienka w Kijowie stworzyli wyjątkowy, roztańczony projekt - już trzeci realizowany przez nasze szkoły, pomimo trwającej kolejny rok wojny na terytorium Ukrainy - pokazujący, że łączą nas wspólne cele i marzenia.

Tym razem działania projektu „Folkowy DOM. Taniec, życie i dusza PL+UA” w dniach 22 - 28 września odbywały się w Nowym Mieście, Toruniu i Klukówku.

W projekcie wzięły udział dwie grupy młodzieży - z Nowego Miasta i organizacji partnerskiej z Kijowa: łącznie dwudziestu czterech uczniów, młodzież w wieku 14-17 lat i opiekunowie.

Głównym celem projektu było odkrywanie świata kultury ludowej, symboliczne „budowanie” wspólnego domu i przyjęcie w nim wielu gości podczas polsko-ukraińskiej folkowej potańcówki. Były filmiki oraz malowane kadry projektowego pamiętnika, warsztaty z polskimi i ukraińskimi ekspertami w dziedzinie eventów i dużych imprez plenerowych, ludowe malowane obrusy, które ozdobiły projektowe stoły, tradycyjne ozdoby ludowe, pajęczki, cudownie kolorowe wianki z pięknymi kwiatami z krepiny, przyciągająca wzrok folkowa foto-budka i samodzielnie przygotowane domowe smaczkowości. Inspiracje do zbudowania naszego projektowego folkowego domu znaleźliśmy w muzeum etnograficznym w Toruniu, podczas różnorodnych warsztatów w szkole i jurtach tatarskich «Ale Wioska».

Wspólnym mianownikiem działań był taniec, zaproszenie do projektowego polsko-ukraińskiego DOMU, który połączył nasze słowiańskie

W projekcie wzięły udział dwie grupy młodzieży - z Nowego Miasta i organizacji partnerskiej z Kijowa

dusze! Przygotowany event dla społeczności szkolnej i lokalnej Nowego Miasta oraz przyjaciół szkoły podsumował projektowe działania. To tutaj pokazaliśmy efekty naszej pracy i współpracy - tańce ludowe: mazura, kazaczoka, rytualny taniec z flagami oraz zabawę taneczną Szalony Miotlarz. To tutaj mogliśmy pokazać, jak wiele nas łączy,

jak ważny jest dla nas wszystkich pozytywny obraz naszych kultur i tradycji.

Wspólnie stworzyliśmy ludową fotobudkę - wizualnie jako okno, okno z otwartymi okiennicami, które jest zaproszeniem do DOMU, w którym i Polacy i Ukraińcy współdziałają, są bezpieczni, zasiadają przy jednym razem przygotowanym

stole, poczęstują się wspólnie wypieczonym chlebem.

By szeroko upowszechnić nasz projekt i jego dobre przesłanie, zaprojektowaliśmy ludowe zakładki do książek i pocztówki. Oba elementy, oprócz aspektów estetycznych i praktycznych, mają być środkiem, dzięki któremu dobre myśli roześlemy w świat, a szczególnie do ukraińskich szkół.

Anna WYR Wich,
koordynator projektu
Zespół Szkół im. Integracji
Europejskiej
w Nowym Mieście

(Projekt został sfinansowany ze środków Polsko-Ukraińskiej Rady Wymiany Młodzieży, z dotacji Ministerstwa Edukacji Narodowej)

RYSOWNICY POLSCY

PORADY SPOD LADY

- Półmiski metalowe nie przykrywaj aluminium folią, ponieważ uaktywniają się wtedy pewne związki chemiczne, pod wpływem których potrawy nabierają metalicznego smaku.
- Rozkładaj co parę miesięcy świeże liście laurowe w szafach – mole je ominą. Karaluchów pozbędziesz się rozkładając skórki świeżego ogórka.
- Pod wpływem ciepła kryształowe naczynia tracą połysk, dlatego myj je wyłącznie w zimnej wodzie.

O GROSZU

Najpopularniejszym pieniądzem w średniowiecznej Polsce był „grosz”.

Grosz praski był bity w wielkich ilościach w czeskiej Kutnej Horze dzięki zasobnym kopalniom srebra. W XIV w. opanował rynek pieniężny Śląska, Polski i Mazowsza.

W XV w. zdominował również Litwę, Białoruś i Ukrainę.

MYSLI LUDZI WIELKICH

Logika zaprowadzi cię od punktu A do punktu B. Wyobraźnia może zaprowadzić cię wszędzie.

Albert EINSTEIN

Porażka jest po prostu szansą, żeby spróbować jeszcze raz, tym razem bardziej inteligentnie.

Henry FORD

Krytykuj przyjaciela w cztery oczy, a chwal przy świadkach.

Leonardo da VINCI

Ludzie nie dlatego przestają się bawić, gdyż się starzeją, lecz starzeją się, bo przestają się bawić.

Mark TWAIN

Z zeszytów szkolnych

- * Krowa to zwierzę roślinobójcze.
- * Ślimaki są jadalne, ale tylko we Francji.
- * Juliusz Słowacki napisał dużo wieszcy.

Idzie mały Jaś z mamą i zobaczył łysiego:

- Mammo, mammo, ten pan jest łysy!
- Cicho, bo usłyszysz!
- To ten pan nie wie, że jest łysy?

***

Po operacji lekarz do pacjenta:

- Niech się pan nie martwi, za dwa tygodnie tak czy inaczej nie będzie pana już w szpitalu.

***

W parku na ławeczce rozmawia ze sobą dwóch starszych panów:

- Jakie hobby miał pan w młodości?
- Kobiety oraz polowanie.
- A na co pan polował?
- Na kobiety!

***

- Baco, macie takiego małego pieska i wieszacie na furtce napis „UWAGA PIES!!”?

- A bo mi go już 3 razy zdeptali...

***

Spadający jak kamień spadochroniarz krzyczy do mijanego w powietrzu kolegi:

- Mój się nie otworzył! Szczęście, że to tylko ćwiczenia!

***

Nauczycielka pyta Jasia:

- Jasiu, powiedz nam skąd się bierze prąd?
- Z Afryki.
- A czemu akurat z Afryki?
- Bo jak wyłączą prąd, to tata zawsze mówi - znowu te mały wyłączyły prąd.

***

Dyrektorka domu czasowego wita w progu czasowiczka:

- Postaramy się, by czuł się Pan, jak u siebie w domu!
- Zwariowała pani?! Ja tu przyjechałem wypocząć!

***

Przychodzi gwroba baba do lekarza.

- Lekarz pyta:
- Bierze pani te tabletki na odchudzanie?
- Tak, biorę.
- A ile?
- Ile, ile... Aż się najem!

Czy wiesz, że?

- Przewiduje się, że w 2050 roku będziesz mógł zrobić na twardym dysku kopię zapasową swoich myśli i pamięci.
- Pilot i drugi pilot w samolocie nie jedzą nigdy tych samych posiłków. Ani przed lotem, ani na pokładzie.
- Prawdopodobieństwo skreślenia prawidłowych sześciu cyfr w Lotto wynosi 1:13.983.816 a prawdopodobieństwo śmierci w katastrofie lotniczej wynosi 1:1.500.000.
- Założenie słuchawek tylko na jedną godzinę powoduje wzrost ilości bakterii w Twoim uchu o 300%.
- Obecnie Facebooka używa tyle osób, ile zamieszkiwało Ziemię w 1804 roku.
- Estonia to kraj, gdzie kobiety zdecydowanie dominują ilościowo nad mężczyznami. Na 100 kobiet przypada tu jedynie 84 mężczyzn! Dla porównania w Polsce na 100 mężczyzn przypada 107 kobiet.

W demokracji wolno głupcom głosować, w dyktaturze wolno głupcom rządzić.

Smacznego!

Pełne ziarna są zdrowsze

Miska owsianki o poranku wydłuża życie i chroni przez chorobami serca - wynika z badań Harvard School of Public Health. Naukowcy tak twierdzą, bo przeanalizowali wyniki badań 74 tys. kobiet i 43 tys. mężczyzn z ostatnich 20 lat (część z badanych już nie żyje).

Po odrzuceniu takich czynników jak wiek, waga i palenie papierosów, znaleźli zależność - osoby, które jadły pełne ziarna, żyły dłużej. Jedzenie produktów bogatych w pełne ziarna (np. owsianki) obniżyło o 9 proc. prawdopodobieństwo zapadnięcia na choroby serca, ale nie miało wpływu na zachorowanie na raka. Naukowcy wyliczyli, że zjedanie 28 gramów pełnych ziaren dziennie zmniejsza ryzyko śmierci o 5 proc.

Miska owsianki o poranku wydłuża życie i chroni przez chorobami serca

PODSŁUCHANE

- ♦ U absolutnie szczęśliwych ludzi jest jeden mankament - nie wpuszczają do nich odwiedzających.
- ♦ Pierwsze czterdzieści lat dzieciństwa są dla mężczyzny najtrudniejsze.
- ♦ Czasem człowiek sądzi, że ujrzał już dno ludzkiej głupoty, ale potem spotyka kogoś, dzięki któremu dowiadyje się, że ta studnia jednak nie ma dna...
- ♦ Jedyną osobą, której kobieta się słucha to... fotograf.

Nadużywanie kofeiny, teiny (mocna kawa, herbata) i coca-coli eliminuje z organizmu magnez, wapń, żelazo - pierwiastki niezbędne do prawidłowego funkcjonowania ustroju.